

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 12.12.2005

Číslo: Ročník 15 (2005), Číslo 4

Sekce: Šumné knihovny

Název článku: Tři revize

Autor: Oldřich Suchoradský

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=641>

Tři revize

Oldřich Suchoradský

Vsadím se, že při vyslovení slova revize naskočí skoro každému knihovníkovi husí kůže. Kdo to zažil, ví určitě proč. V periodiku určeném pro knihovníky není třeba vysvětlovat, k čemu a proč na knihovnu čas od času tato pohroma dopadne. Dovolím si podat hodně zjednodušenou definici revize. Jde o důkladnou fyzickou a obsahovou inventuru knižního fondu knihovny. Určitě by revize neměla být jen formální kontrolou, ale současně posouzením morální hodnoty fondu. Z toho pak zákonitě vyplyne jeho redukce. Nazval bych ji omlazovací kúrou, která dává možnost vyřadit z fondu knihy opotřebované nebo vůbec nečtené, zastaralé a duplicitní. Takový závažný úkol vyžaduje dokonalou souhru celé skupiny lidí, kteří revizi provádějí. Za téměř čtyři desítky let, co jsem dobrovolným knihovníkem vesnické knihovny ve Mlýnci na Jičínsku, jsem prožil tři velké revize. Každá z nich znamenala významný předěl v práci knihovny. Pokusím se své tvrzení vysvětlit a zároveň si tak trochu zavzpomínat.

První revize se uskutečnila na samém počátku mé knihovnické „kariéry“. O své nové činnosti jsem věděl málo, jenom z pohledu běžného čtenáře, kterým jsem byl od dětství. To ale bylo pro vedení knihovny málo. O tom mne přesvědčily pracovnice tehdy okresní knihovny, které strávily při probírce několika set starých knih, uskladněných ve dvou prastarých skříních, v horku a špíně právě zrušené školy ve Mlýnci několik dní. Knižky prohlédly, poškozené a zastaralé vyřadily, zbylé zabalily a řádně zapsaly do seznamu. Obdivoval jsem pracovitost, kterou při této mravenčí práci osvědčily. Jejich příklad a dobře míněné rady, které mi do začátku předaly, mně pomohly překonat první učednické chvíle. Chce se mi trochu vzletně, ale pravdivě, napsat, že právě díky jejich poctivé revizi a úsilí, se kterým ji dělaly, jsem se rozhodl pro službu knize na celý život.

Další velká revize byla až po dlouhých třiceti letech. Fond knihovny se rozrostl na několik tisíc svazků. Získané mnohaleté zkušenosti mne opravňovaly k názoru, že mne při revizi nemůže nic překvapit. Jak jsem se mýlil. Navíc revize probíhala jen pár měsíců po „sametové“ revoluci. Ta přinesla nutnost udělat něco s fondem budovaným v jiné společenské situaci. Mezi našimi čtenáři se přitom objevila obava, zda nepůjde o čistku jejich oblíbených knížek, jako tomu bylo v letech padesátých. Během revize jsem byl čtenáři zmocněn knížky „hlídat“ a nedovolit vyřazování těch, které si chodí do knihovny číst. Samozřejmě se jejich obavy nenaplnily a nic podobného se nestalo. Odborně zdatná skupina knihovnic z okresní knihovny, v čele se samotnou její ředitelkou, odvedla vynikající práci. Musel jsem po letech znovu obdivovat vysokou odbornost, důslednost a pracovitost, s jakou byla revize pracovníci prováděna. Ač jsem si myslel, že jsem všeho znalým knihovníkem, navíc po řadě kontrol při četných soutěžích, kterých jsme se s knihovnou účastnili, docela jsem se podivil, kolik nedodělků a nedůsledností v mojí knihovnické práci při revizi našly. Tato nová zkušenost se pro mne stala novým impulsem. Navíc proběhla v době, kdy se na čas zdálo, že malé knihovny na vesnici ztrácí čtenáře a že není síla, která by je byla schopna podpořit a mnohé i zachránit.

Ta letošní – třetí - revize, o které se chci zmínit, byla po dalších 15 létech. Opět pod patronátem jičínské knihovny - nyní městské knihovny pověřené regionálními funkcemi, s odborně zdatným pracovníci, které každou knížku vzaly do ruky a vážily, zda její fyzický stav i obsah má současným čtenářům ještě co říci. Teprve pak se rozhodly, zda knížku ve fondu ponechat, či vyřadit. Určitě to byla z dosavadních revizí ta nejnáročnější. Uplynulé roky přinesly knihovně mnoho změn. Vesnice se vylidnila a zestárla. Děti tu trvale téměř nežijí a přijedou s chalupáři jen na pár týdnů v létě. Knižní fond rychle ztrácí aktuálnost a tím i zájem čtenářů. Nové knihy, většinou z darů, jsou změtí všech žánrů i kvality. Jak udržet knihovnu v situaci, kdy ve většině okolních obcí již před několika lety zanikly? Úmorná práce trvala víc než týden. Tentokrát bez obav i zájmu čtenářů. Asistoval jsem jako knihovník dobrovolně velké redukci fondu. Změť knížek, jimiž ne jeden z regálů již dávno přetékal a čtenáři v něm ztráceli orientaci, dostala znovu svůj řád a smysl.

Nové uspořádání v knihovně. Téměř zrušené oddělení pro děti. Více prostoru pro naučnou literaturu a oblíbené časopisy. A tak i tentokrát je revize startem k nové etapě v životě knihovny.

Vracím se ještě jednou ke své úvodní definici revize. Vidím velkou podobnost s inventurou v obchodě. Každá knížka musí být prohlédnuta, označena a je rozhodnuto o jejím dalším osudu. Žádná zábava, spíše knihovnická „nádeničina“. Je náparem pro všechny zúčastněné, tedy i pro knihovníka, jehož knihovna revizí prochází. Je nezbytné, aby byl revizi osobně přítomen, aktivně se účastnil rozhodování o dalším osudu knih ve své knihovně a přitom zároveň načerpal neocenitelné zkušenosti a rady profesionálních pracovníků, které revizi provádějí.

Revizí celý akt kontroly knihovny ještě nekončí. Následují dodatečné revize postupně vracených knížek půjčených mezi čtenáři. Dohledávky knížek, které se v průběhu revize fondu v knihovně nenašly. Tento proces, trvající několik dalších týdnů, završuje činnost, která je sice pro mnohé knihovníky noční můrou, ale zároveň živou vodou, která probudí její další činnost. Po dobře provedené revizi získá knihovník přesná čísla o stavu knižního fondu v knihovně. Toho využije k argumentaci o posílení finanční podpory při jednání o budoucnosti knihovny na zastupitelstvu města. Je to zároveň příležitost k novému uspořádání a zprehlednění fondu čtenářům. Redukovaný fond dá vyniknout knížkám, které se v množství těch nečtených dosud skrývaly. V neposlední řadě je revize příležitostí k velkému úklidu a novému uspořádání celého provozu knihovny. To vše je šance, kterou dobrý knihovník vítá. Konečnou tečkou je projednaná zpráva o průběhu revize v zastupitelstvu obce, kde má knihovník na základě zjištěných skutečností příležitost požádat zastupitele o podporu při její renovaci, změně obsahu fondu. Má možnost zcela jednoznačně prezentovat rozsah své práce a přesvědčit o jejím významu pro město, obec a její občany.